

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ МЕТОДИКИ
РОЗСЛІДУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ,
ВЧИНЕНИХ ПРАЦІВНИКАМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ**

**FEATURES OF THE FORMATION OF FORENSIC METHODOLOGY
FOR INVESTIGATING CORRUPTION CRIMINAL OFFENCES COMMITTED
BY LAW ENFORCEMENT OFFICIALS**

Метою статті є розкрити теоретичні основи криміналістичної методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених працівником правоохоронного органу. Стаття є внеском у вирішення актуального наукового завдання, спрямована на розв'язання практичної проблеми – формування криміналістичної методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених працівниками правоохоронних органів. У статті наголошується на методологічній функції криміналістичного знання при формуванні криміналістичної методики. Розглянуто підходи до систематизації та розподілу криміналістичних методик по горизонталі і вертикалі, окреслено таке упорядкування. Акцентовано увагу на тому, що група корупційних кримінальних правопорушень об'єднана не на підставі їх групування в межах певного розділу Особливої частини КК України, а на підґрунті врахування їх специфіки, зумовленої неможливістю визначити єдиний склад корупційного кримінального правопорушення. Визначено, що корупційні кримінальні правопорушення можуть бути відмежовані від інших видів кримінальних правопорушень за особою, яка їх вчиняє, оскільки вона є спеціальним суб'єктом. Ця ознака є ключовою при побудові кримінальної методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених працівниками правоохоронних органів. Оскільки працівники правоохоронних органів є службовими особами, у статті проводиться аналіз співвідношення поняття корупційних та службових кримінальних правопорушень. Констатовано, що ці види кримінальних правопорушень перетинаються між собою, однак, не всі корупційні кримінальні правопорушення є службовими, адже вони охоплюють ширше коло суб'єктів їх вчинення, так само як і не всі службові кримінальні правопорушення є корупційними, адже до них відносяться і ряд кримінально караних діянь, які не є корупційними. Автор приходить до висновку, що криміналістична методика розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених працівниками правоохоронних органів, належить до міжвидових криміналістичних методик, об'єднана за кримінально-правовими і криміналістично значимими ознаками.

Ключові слова: корупційні правопорушення, службові правопорушення, криміналістична методика.

The purpose of the article is to reveal the theoretical foundations of the forensic methodology for investigating corruption criminal offenses committed by a law enforcement officer. The article is a contribution to solving a pressing scientific task, solving a practical problem – the formation of a forensic methodology for investigating corruption-related criminal offenses committed by law enforcement officers. In the article, the author emphasizes the methodological function of forensic knowledge in the formation of forensic methodology. Approaches to the systematization and distribution of forensic methodologies horizontally and vertically are considered, such an arrangement

is outlined and disclosed. Attention is focused on the fact that the group of corruption-related criminal offenses is formed not on the basis of their grouping within a certain section of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine, but on the basis of their specificity, which is due to the impossibility of determining a single composition of corruption-related criminal offenses. It is determined that corruption criminal offenses can be distinguished from other types of criminal offenses by the person who commits them, since he acts as a special subject, which is especially relevant when building a criminal methodology for investigating corruption criminal offenses committed by law enforcement officers. Since law enforcement officers act as officials, the article analyzes the relationship between the concepts of corruption and official criminal offenses. It is stated that these types of criminal offenses overlap, however, not all corruption criminal offenses are official, since they cover a wider range of subjects of their commission, just as not all official criminal offenses are corrupt, since they also include a number of criminally punishable acts that are not corrupt. The author concludes that the forensic methodology of investigating corruption-related criminal offenses committed by a law enforcement officer belongs to the interdisciplinary forensic methodologies, united by criminal-legal and forensically significant features.

Key words: *corruption offenses, official offenses, forensic methodology.*

Актуальність теми. Формування криміналістичної методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених працівниками правоохоронних органів, демонструє методологічну функцію криміналістичного знання.

Криміналістична наука формується у вигляді відповідної системи, у якій усі наявні елементи знаходяться у взаємозалежності та корелюють між собою. Саме тому, доповнення теорії криміналістики новими положеннями не може відбуватись хаотично, а потребує обґрунтування нових теоретико-прикладних конструкцій та визначення їх місця у системі криміналістичної науки. Як відзначають дослідники, не зважаючи на те, що різного роду системні конструкції у криміналістиці є переважно результатом наукових розробок, вони активно використовуються та апробуються у результаті практичної реалізації криміналістичних знань і рекомендацій під час діяльності із розкриття, розслідування та попередження злочинів [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти розслідування корупційних кримінальних правопорушень досліджувались у наукових роботах В. І. Пісного [2], А. В. Шевчишена [3], Ю. О. Андрейка [4], Б. Л. Гончарука [5], Р. В. Лева [6] та ін.

Питання побудови криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень були предметом наукового дослідження В. А. Журавля [7], Б. В. Щура [8], О. В. Пчеліної [9], В. О. Малярової [10] та ін.

Метою статті є розкрити теоретичні основи криміналістичної методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених працівником правоохоронного органу.

Виклад основного матеріалу. В. А. Журавель, застосовуючи багатовимірний підхід до розподілу криміналістичних методик розслідування кримінальних правопорушень, пропонує їх наступне упорядкування по вертикалі та горизонталі: 1) базова методика; 2) прості (одиничні) методики – видові, підвидові (мікрометодики); 3) ускладнені (групові) методики – родові, міжродові, комплексні [7, с. 196–197].

В. В. Копча, Н. В. Копча пропонують криміналістичну методику розслідування розглядати за чотирирівневою системою:

1. Видові методики розслідування (за видами кримінальних правопорушень). При визначенні видових криміналістичних методик необхідно керуватися положеннями Особливої частини Кримінального кодексу України.

2. Внутрішньовидові методики розслідування кримінальних правопорушень (різновиди, виділені з-поміж кримінальних правопорушень одного виду за криміналістично значимими ознаками).

3. Міжвидові (або комплексні) методики розслідування кримінальних правопорушень, в яких відображені рекомендації з розслідування комплексів взаємопов'язаних кримінально протиправних дій, об'єднаних на підставі одночасного врахування кримінально-правових і криміналістичних критеріїв.

4. Позавидові методики розслідування кримінальних правопорушень. В основі виділення цих методик розслідування покладено особливості суб'єкта кримінального правопорушення, вплив чиннику часу, специфіку засобів вчинення кримінальних правопорушень тощо [11, с. 209].

Запропонована класифікація дає змогу не лише чітко виокремити криміналістичні методики за ступенем узагальнення, рівнем конкретизації методичних рекомендацій, а й визначити різні підходи до технології їх створення [12, с. 574–575].

Визначаючи до якого саме виду криміналістичних методик належить розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених працівниками правоохоронних органів, слід виходити з наступного.

Чинним КК України не передбачається відповідальність за корупційні кримінальні правопорушення в межах окремого розділу його Особливої частини. Серед двадцяти розділів Особливої частини КК України немає розділу, який би мав назву «Корупційні кримінальні правопорушення». Замість цього законодавець застосував особливий підхід – визначення переліку корупційних кримінальних правопорушень та кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, наведено у примітці до ст. 45 «Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям» у розділі IX «Звільнення від кримінальної відповідальності» Загальної частини КК України. Група корупційних кримінальних правопорушень сформована не на підставі їх групування в межах певного розділу Особливої частини КК України, а саме на основі їх специфіки. Це зумовлено неможливістю визначення єдиного складу корупційних кримінальних правопорушень, на що звертається увага в юридичній літературі. Дослідниками підкреслюється, що види об'єкта та об'єктивної сторони корупційних кримінальних правопорушень є особливими, внаслідок чого визначити їх спільний родовий об'єкт практично неможливо [12, с. 36].

До ознак, які дають змогу відрізнити корупційні кримінальні правопорушення від інших видів кримінальних правопорушень, науковці зазвичай відносять сферу їх вчинення, спеціальний суб'єкт, особливі ознаки суб'єктивної та об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення [13, с. 5].

Наше дослідження спрямоване на побудову криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень, вчинених працівниками правоохоронних органів. Звернемо увагу на її особливості.

Працівники правоохоронних органів за правовою природою виконання покладених на них функцій є службовими особами, а тому, корупційні кримінальні правопорушення, які вчиняються ними всупереч інтересам служби з корисливою метою – відносяться до службових.

В той же час, співвідносячи між собою корупційні кримінальні правопорушення і службові кримінальні правопорушення, слід виходити з того, що корупційне кримінальне правопорушення є умисне зловживання службовим становищем або умисне зловживання шляхом використання службових повноважень чи службового становища, тобто здійснення службовою особою будь-якої дії чи утримання від здійснення дій, що є порушенням законодавства, з метою одержання або прийняття неправомірної вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших адресатів або, відповідно, здійснення службовою особою дій у вигляді обіцянки/пропозиції або надання такої вигоди певним адресатам з метою схилити уповноважену особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень [14, с. 53].

Під кримінальними правопорушеннями у сфері службової діяльності пропонують розуміти суспільно небезпечні діяння, вчинені навмисно або через необережність службовою особою, всупереч інтересам служби, які грубо порушують нормальну діяльність органів влади, а також органів управління підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності й господарювання, якщо ним заподіяна істотна шкода охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб, або спричинено інші тяжкі наслідки [15, с. 78].

Виходячи з викладеного, цілком закономірним є висновок, що ці види кримінальних правопорушень перетинаються між собою, однак, не всі корупційні кримінальні правопорушення є службовими, адже вони охоплюють ширше коло суб'єктів їх вчинення, так само як і не всі службові кримінальні правопорушення є корупційними, адже до них відносяться і ряд кримінально караних діянь, які не є корупційними (наприклад, перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК України) або службова недбалість (ст. 367 КК України)).

Діапазоном перетину корупційних і службових кримінальних правопорушень є ряд спільних ознак, притаманних обом їх видам: вчинення їх спеціальним суб'єктом, а саме – працівником правоохоронного органу, у спосіб, який полягає у дії або бездіяльності всупереч інтересам службової діяльності та спрямований на одержання предмету протиправного посягання – неправомірної вигоди матеріального чи нематеріального характеру, а також інших матеріальних цінностей, ввірених особі у зв'язку з виконанням нею службових обов'язків.

Співвідносячи корупційні та службові кримінальні правопорушення О. В. Пчеліна приходить до висновку, що злочини корупційної спрямованості є більш вузьким терміном, ніж злочини у сфері службової діяльності [9, с. 30].

Однак, ми хочемо уточнити такий висновок вченої, адже, як було зазначено вище, вказані види кримінальних правопорушень не співвідносяться між собою як ціле і частина, вони становлять окремі групи кримінально каранних діянь, які можуть, за сукупності певних умов, перетинатись між собою. Втім, якщо вирішувати питання до якого саме виду відноситься вчинення працівником правоохоронного органу корупційного кримінального правопорушення, то ключовим питанням буде сфера суспільних відносин, на які спрямоване протиправне посягання.

Цілком очевидним, що основним безпосереднім предметом посягання корупційних кримінальних правопорушень є одержання неправомірної вигоди чи інших матеріальних цінностей, а додатковим – порушення нормальної діяльності правоохоронного органу. Тому, предметом нашого дослідження є різновид корупційних кримінальних правопорушень, які вчиняються у сфері службової діяльності правоохоронних органів.

Закономірним є висновок, що криміналістична методика розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених працівниками правоохоронних органів, належить до міжвидових (або групових, комплексних) криміналістичних методик, об'єднана за кримінально-правовими (ст. 45 КК України) і криміналістично значимими ознаками (спеціальний суб'єкт – посадова чи службова особа правоохоронного органу; спосіб вчинення – вчиняється в межах службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей всупереч інтересам держави; мета вчинення і предмет посягання – неправомірна вигода та інші матеріальні цінності).

У прагматичному сенсі криміналістична методика складається із упорядкованої системи порад типизованого характеру – окремих методик (методичних рекомендацій), що є найбільш ефективними під час розслідування певних видів злочинів [16, с. 457–458].

Одним із основних елементів криміналістичної методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених працівниками правоохоронних органів, є криміналістична класифікація.

Будь-яка класифікація базується на типізації: основою класифікації є дещо спільне, що об'єднує об'єкти, які класифікуються. Тому, класифікацію можна розглядати одночасно як процес і результат застосування типологічного методу, що дозволяє розділити множинність об'єктів на підмножини (підкласи) за визначеними ознаками [17, с. 41]. Тобто класифікація, з одного боку, дає вказівку на дії, які необхідно зробити, а з іншого – на певне уявлення об'єкта.

Криміналістична класифікація кримінальних правопорушень дозволяє провести багатосторонній аналіз визначених категорій кримінальних правопорушень, синтезувати їх криміналістично значимі ознаки й надати відповідні криміналістичні характеристики. Вона надає можливість розробляти різного рівня методики розслідування: видові, міжвидові, групові та позавидові, що дозволить успішно їх застосовувати у відповідних слідчих ситуаціях [17, с. 88].

Базуючись на положеннях Кримінального кодексу України, необхідно виокремити систему корупційних кримінальних правопорушень, які вчиняються працівниками правоохоронних органів. Наразі до кола корупційних кримінальних правопорушень належать визначені види посягань, які передбачені дев'ятнадцятьма статтями КК України (примітка до ст. 45 КК України), тобто законодавець навів їх вичерпний перелік.

Аналіз вказаних норм КК України свідчить, що з об'єктивної сторони вказані кримінальні правопорушення є досить різноманітними за способом їх вчинення та предметом протиправного посягання, об'єднуючись за ознаками корупції: вчинене спеціальним суб'єктом, всупереч інтересам служби та з корисливою метою. Цілком обгрунтовано, що спираючись лише на кримінально-правову класифікацію таких правопорушень доволі складно розробити дієву міжвидову криміналістичну методику їх розслідування.

Формування будь-якої класифікаційної системи потребує вибору відповідних критеріїв та підстав для класифікації, і, при цьому, ми керуємося власне особливостями розслідування конкретних груп злочинів, які об'єднані за певними ознаками і можуть бути структуровані у блоки у межах криміналістичної методики розслідування злочинів [1, с. 103].

Питання про критерії (підстави) класифікації є найважливішим при побудові класифікації злочинів, оскільки він є детермінантом теоретичного та практичного значення класифікації в цілому, та спрямований на вирішення тих цілей і задач, що перед нею ставляться. Криміналістична класифікація кінцевою метою має встановлення відповідних критеріїв для диференціації окремих криміналістичних методик, систематизації методичних рекомендацій щодо видів, підвидів або груп злочинів [8, с. 143].

Криміналістичну класифікацію кримінальних правопорушень можна проводити за широким колом підстав та критеріїв. Однак, виходячи з того, що саме кримінально-правова

класифікація кримінальних правопорушень виступає основою, розділяємо підходи вчених щодо необхідності поєднання криміналістичного та кримінально-правового критерію під час розроблення криміналістичної класифікації корупційних кримінальних правопорушень, вчинених працівниками правоохоронних органів.

З погляду кримінального права, основними елементами складу кримінального правопорушення є: суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єкт, об'єктивна сторона. З криміналістичного підходу вказані елементи перетинаються з елементами криміналістичної характеристики. Тому традиційно мова йде про такі елементи криміналістичної характеристики як: предмет посягання; спосіб підготовки, безпосереднього вчинення та приховування злочину; слідова картина; обстановка вчинення злочину; особа злочинця; особа потерпілого [18, с. 10].

Як було зазначено вище, спільними та такими, що дозволяють виділити класифікаційні ознаки досліджуваних нами кримінальних правопорушень з загального масиву корупційних і службових кримінальних правопорушень, є особа правопорушника, спосіб вчинення та предмет протиправного посягання.

Тому, вказана група кримінальних правопорушень розглядатиметься нами відносно наступних класифікаційних ознак: 1) спосіб вчинення кримінального правопорушення; 2) особа правопорушника; 3) предмет протиправного посягання.

Розглядаючи першу класифікаційну ознаку, – спосіб вчинення працівником правоохоронного органу корупційного кримінального правопорушення, можна навести такі дані. Корупційні кримінальні правопорушення, які можуть бути вчинені працівником правоохоронного органу, ми згрупували за характером вчинюваних дій на: а) кримінальні правопорушення, які вчиняються шляхом зловживання службовим становищем працівником правоохоронного органу; б) кримінальні правопорушення, які вчиняються шляхом пропозиції, обіцянки чи надання або прохання надати неправомірну вигоду працівником правоохоронного органу; в) кримінальні правопорушення, які вчиняються шляхом прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди працівником правоохоронного органу.

Крім того, спосіб вчинення досліджуваної групи кримінальних правопорушень можна виокремлювати за способом підготовки та приховування.

За комплексом підготовчих дій, які передують вчиненню корупційного кримінального правопорушення, можна виділити:

- створення умов для вчинення корупційного кримінального правопорушення (створення враження щодо можливості впливу на вирішення певних питань; створення перешкод для діяльності певних осіб; визначення прогалин у контролі за об'єктами, ввіреними правопорушнику тощо);

- провокація пропозиції, обіцянки чи надання неправомірної вигоди.

За способом приховування працівниками правоохоронних органів корупційних кримінальних правопорушень можна класифікувати на такі, що передбачають:

- прийняття законного рішення чи вчинення законних дій в межах владних повноважень;

- знищення матеріальних слідів кримінального правопорушення.

За кількістю вчинених корупційних кримінальних правопорушень можна виділити: одиничні кримінальні правопорушення та системні.

За класифікаційною ознакою особи правопорушника корупційні кримінальні правопорушення можна класифікувати наступним чином.

Залежно від виду функцій, які покладені на працівника правоохоронного органу:

- правоохоронні;

- правозастосовні.

За кількісним складом: кримінальні правопорушення вчинені одноособово: кримінальні правопорушення вчинені групою осіб.

За предметом посягання можна виділити корупційні кримінальні правопорушення, що спрямовані на заволодіння:

- матеріальними цінностями (грошовими коштами у національній чи іноземній валюті, криптовалюти; рухомим та нерухомим майном);

- нематеріальними цінностями (послуги, пільги, переваги).

При формуванні криміналістичної методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених працівниками правоохоронних органів, слід враховувати вибір застосування комплексу методів дослідження, адже за цих умов мають вплив не тільки здобутки сучасної науково-дослідницької діяльності як методичної основи, а так само рівнозначно – кризь призму практичного досвіду вагомості отриманих результатів за наслідками розкриття та розслідування таких кримінальних правопорушень під час досудового розслідування, оперативно-розшукової діяльності щодо їх ефективного виявлення, попередження тощо [19, с. 67–68].

Таким чином, побудова криміналістичної методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених працівниками правоохоронних органів, повинна ґрунтуватися на належному теоретико-методологічному підґрунті, а також мати практичне спрямування.

Список використаних джерел:

1. Нечитайло В. О. Розслідування зловживань впливом, вчинених працівниками правоохоронного органу : дис. ... д-ра філос. : 081. Київ, 2021. 239 с.
2. Пісний В. І. Розслідування легалізації (відмивання) майна, одержаного службовою особою у вигляді неправомірної вигоди : дис. ... д-ра філос. : 081. Київ, 2024. 312 с.
3. Шевчишен А. В. Проблеми доказування стороною обвинувачення у досудовому розслідуванні корупційних злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2019. 624 с.
4. Андрейко Ю. О. Проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування одержання неправомірної вигоди службовою особою : автореф. дис. ... д-ра філос. : 081. Київ, 2020. 22 с. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/0441f0e8-0b61-45cc-9bf2-cc3db92e05fc/content>.
5. Гончарук Г. О. Методика розслідування пропозиції, обіцянки або надання неправомірної вигоди службовій особі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2021. 249 с.
6. Лев Р. В. Особливості розслідування злочинів, вчинених службовими особами юридичних осіб публічного права : дис. ... д-ра філос. : 081. Ірпінь, 2022. 253 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1_GxAcrKlXxT5xnVIOzclZSxZO0H7qVoQ/view.
7. Журавель В. А. Окремі методики у структурі криміналістичних знань. *Науковий вісник Львівської комерційної академії*. Серія : Юридична. 2015. Вип. 1. С. 187–201. URL: file:///D:/Docs/Downloads/nvfkau_2015_1_20.pdf.
8. Шур Б. В. Теоретичні основи формування та застосування криміналістичних методик : монографія / Б. В. Шур. – Х. : Харків юрид., 2010. – С. 102.
9. Пчеліна О. В. Теоретичні засади формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 45 с.
10. Маларова В. О. Криміналістична методика: питання співвідношення криміналістичної характеристики з іншими. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. – 2015. – Вип. 35(1.3). – С. 111–114. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_35%281.3%29_27
11. Копча В. В., Копча Н. В. Криміналістична техніка, тактика і методика : навч. посіб. Одеса : Гельветика, 2022. 286 с.
12. Криміналістика : підручник / [В. В. Пяковський, Ю. М. Черноус, А. В. Самодін та ін.] ; за заг. ред. В. В. Пяковського. [2-ге вид., перероб. і допов.]. Київ : Право, 2020. 752 с.
13. Захарчук О. З. Нормативне закріплення корупційних злочинів за законодавством України та їх класифікація. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : Юридичні науки. 2015. № 813. С. 33–38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2015_813_8.
14. Клімова С. М., Ковальова Т. В., Тучак М. О. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : навч. посіб. Харків : Магістр, 2012. 260 с.
15. Бантишев О. Ф., Рибачук В. І. Відповідальність за злочини у сфері службової діяльності: питання кваліфікації злочинів, передбачених розділом XVII Кримінального кодексу України : навч. посіб. Київ : Ін Юре, 2003. 115 с.
16. Розслідування злочинів у сфері господарської діяльності: окремі криміналістичні методики : монографія / [В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.] ; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2006. 624 с.
17. Тищенко В. В. Концептуальні основи розслідування ко рисливо-наси льницьких злочинів : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2003. 445 с.
18. Черноус Ю.М., Жовтюк О.В. Военні злочини: криміналістична характеристика та психологічні особливості реалізації злочинної діяльності. *Юридична психологія* : наук. журн. / [редкол.: Ю. Черноус (голов. ред.) та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. № 2 (35). С. 7-17. DOI: 10.33270/03243502.0
19. Черноус Ю.М., Шмітько В.В. Теоретико-методологічні засади дослідження розслідування корупційних кримінальних правопорушень, пов'язаних з одержанням неправомірної вигоди. *Філософські та методологічні проблеми права* : наук. журн. / [редкол.: М. В. Костицький (голов. ред.) та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. № 2 (26). С. 61-72. DOI: <https://doi.org/10.33270/02232602.61>